

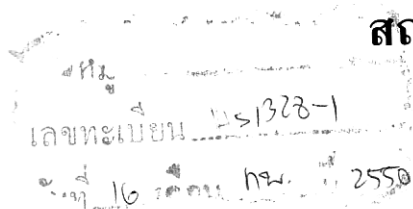
รายงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ และบทวิเคราะห์การสร้างสรรค์ชุมชนแห่งการเรียนรู้

โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในและถอดบทเรียนกระบวนการ
นโยบายสาธารณะ
ของแผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผล
กระทบทางสุขภาพ ปี 2548 (ระหว่าง ธ.ค.47 – ก.ค.48)

จัดทำโดย
นาวัน โสภาภูมิ

แผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและ
ระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

สารบัญ

	หน้า
1. กรอบยุทธศาสตร์และเป้าหมายการดำเนินงาน	2
2. สรุปภาพรวมการดำเนินงานของโครงการ	4
3. รายงานการใช้งบประมาณโครงการระหว่างเดือน ก.ย.-พ.ย.47 และการใช้งบประมาณ ตลอดปี 2547	6
4. เป้าหมายการดำเนินกิจกรรมโครงการตลอดทั้งปี	9
5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินกิจกรรมของโครงการ	12
6. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยนโยบายสาธารณะเพื่อ สุขภาพ	15
ภาคผนวก สรุปการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	22
บทควาามวิชาการของนักศึกษา	28

บทนำ

จากการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้และกลไกทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนโยบายสาธารณะมากกว่า 4 ปี แผนงานวิจัยและพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (แผนงาน HPP-HIA) พบว่ามีข้อจำกัดหลายประการในการพัฒนาความรู้ด้านนี้ในสังคม อาทิ เรื่องนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพยังเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย ทำให้มีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้จำกัด ขณะที่กลุ่มคนที่ทำงานวิชาการและงานปฏิบัติการด้านนโยบายสาธารณะก็มีจำนวนน้อยมากในสังคม การทำงานด้านนโยบายสาธารณะเห็นผลช้าไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ทั้งยังต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานนโยบาย และที่สำคัญบุคลากรในแผนงานเองก็ยังขาดความรู้ความชำนาญในการเป็นผู้ทำงานด้านนโยบายสาธารณะทั้งในส่วนของ การเป็นนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติ และการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

จากการดำเนินงานของแผนงานที่ผ่านมาพบว่าปัญหาต่างๆ ข้างต้นได้ส่งผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อ แผนงานและการสร้างสรรค์งานด้านนี้ แก่ สังคม คือ บุคลากรของแผนงานมีการออกจากงานสูงมาก และหาคนที่เหมาะสมที่จะมาทำงานด้านนี้ยากมาก

การพัฒนากำลังคนที่สำคัญก็คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้จากแง่มุมที่หลากหลาย และการให้ลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้นทางแผนงานเห็นว่าควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานแก่บุคลากรของแผนงาน และในกระบวนการเรียนรู้นี้ควรสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้การทำงานวิชาการจากกระบวนการสังเคราะห์และถอดบทเรียนกรณีศึกษาที่น่าสนใจในสังคมและพัฒนานบทเรียนนี้เผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป

โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในและถอดบทเรียนกระบวนการนโยบายสาธารณะ ของแผนงานวิจัยและพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและ ระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ปี 2548 (ระหว่าง ธ.ค.47 – ก.ค.48)

รายงานฉบับนี้จะนำเสนอผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในและถอดบทเรียนกระบวนการนโยบายสาธารณะของแผนงานวิจัยและพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ปี 2548 (ระหว่าง ธ.ค.47 – ก.ค.48) และบทการวิเคราะห์การสร้างสรรค์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมีข้อสรุปที่สำคัญในด้านต่างๆ ได้แก่ การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะและทิศทางการดำเนินงานของโครงการในอนาคต และการวิเคราะห์เชื่อมโยงถึงภาพรวมและแนวทางการดำเนินงานของแผนงานวิจัยและพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและระบบการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

1. การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

การดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโครงการฯ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 6 ประการ คือ

- 1) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะและกลไก/เครื่องมือต่างๆ ในการประเมินนโยบายสาธารณะ
- 2) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะและสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ทางสังคมที่มีผลต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ
- 3) เพื่อสร้างทัศนคติและความเข้าใจต่อคุณค่าและความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับการทำงาน ของบุคลากรให้ดำเนินไปได้อย่างมีความสุข
- 4) เพื่อพัฒนาการทำงานของแผนงานให้เป็นลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์
- 5) เพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานแก่บุคลากรของแผนงาน
- 6) เพื่อสังเคราะห์และถอดบทเรียนกระบวนการทำงานด้านนโยบายสาธารณะของแผนงาน HPP-HIA และกระบวนการเคลื่อนไหวด้านนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศของเครือข่ายพันธมิตร

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งการเรียนรู้ทั้ง 6 ประการ ทางโครงการได้กำหนดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมของกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 6 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

- กิจกรรมที่ 1 หลักสูตรการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ
- กิจกรรมที่ 2 ห้องเรียนนโยบายสาธารณะ

- กิจกรรมที่ 3 เวทีวิเคราะห์สถานการณ์นโยบาย (Policy Cafe)
- กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อ ชีวิต/งาน/องค์กรและความสุข
- กิจกรรมที่ 5 โครงการพัฒนาทักษะการทำงาน “เล็กพริกขี้หนู”
- กิจกรรมที่ 6 การสังเคราะห์และถอดบทเรียนกระบวนการนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศ

การดำเนินงานจัดกิจกรรมเหล่านี้ได้ทำให้นุคลากรของแผนงาน HPP-HIA ที่เข้าร่วมกระบวนการ ได้มีความรู้และความเข้าใจในระดับที่น่าพอใจ เกี่ยวกับประเด็นหลักๆ¹ ดังต่อไปนี้

- ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะและเครื่องมือในการประเมินนโยบายสาธารณะซึ่งได้แก่ การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม(EIA) การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ(HIA) และการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์(SEA) มากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้กับการทำงานได้
- ความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะและสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ทางสังคมที่มีผลต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างเหมาะสม
- การเพิ่มทักษะต่างๆ ที่จะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเขียนบทความ การสื่อสารข้อมูลบนเว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการเตรียมความพร้อมในการสร้างสรรค์การทำงานให้เกิดบริบทแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแก่สังคม
- ความรู้และความเข้าใจที่ดีต่อการทำงานด้านนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและความเข้าใจถึงคุณค่าของงานต่อตนเองและคนอื่นๆ ในสังคม และสามารถจัดความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับการทำงานของตนให้ดำเนินไปได้อย่างมีความสุข
- การเกิดความรู้ และความเข้าใจ กระบวนการทำงานด้านนโยบายสาธารณะและกระบวนการเคลื่อนไหวด้านนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศ ที่ส่งผลเชื่อมโยงกับการทำงานของแผนงานฯ

นั่นคือ การดำเนินงานจัดกระบวนการเรียนรู้ของโครงการได้ ช่วยจัดให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้แก่นุคลากรของแผนงานฯ อย่างเป็นระบบมากขึ้น (จากเดิมที่บุคลากรแต่ละคนต้องเรียนรู้เองจากการปฏิบัติงานในหน้าที่) และเนื้อหาที่เรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาในการปฏิบัติงาน การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นการวางรากฐานความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานและเป็นการจัดระบบการเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างเป็นลำดับขั้น

¹ การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งซึ่งจะเกิดขึ้นต่อเนื่อง เมื่อนุคลากรของแผนงานฯ นำความรู้ที่ได้เบื้องต้นเหล่านี้ไปใช้ในการปฏิบัติงานของแผนงาน ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้ทั้งจากภาคทฤษฎี(การจัดกระบวนการเรียนรู้)และการปฏิบัติ(การทำงานจริง)

พร้อมทั้งเสริมเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์เชิงนโยบายที่เกิดขึ้นในสังคมในขณะนั้น ถือได้ว่าทางโครงการสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาถึงการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ของโครงการที่ได้ดำเนินการไปในสถานการณ์จริง ได้พบปัญหาในการดำเนินการและต้องมีการปรับเปลี่ยนหัวข้อ(ประเด็น)ในการจัดกิจกรรม(การเรียนรู้)ให้เหมาะสมกับกรอบเวลา งบประมาณและบุคลากรทั้งที่เป็นผู้เรียนรู้และผู้ให้ความรู้ ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

2. สรุปภาพรวมการจัดกระบวนการเรียนรู้

การดำเนินงานของโครงการในปี 2544 (พ.ย. 47 - ก.ค. 48) ถือได้ว่าสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้(ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหาหลักที่กำหนดไว้) แต่การดำเนินงานตามเป้าหมายเชิงปริมาณนั้น ทางโครงการไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งหมดตามจำนวนครั้งของกิจกรรมที่กำหนดในแผนดำเนินการ ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดหลายประการ(จะกล่าวถึงในหัวข้อปัญหาและอุปสรรค) ซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงานโดยภาพรวมได้ดังนี้

1) กิจกรรมที่ 1 หลักสูตรการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ครั้ง ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- (1) ประเด็น แนวคิดและมุมมองว่าด้วยการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะ โดย อ.เดชรัต สุขกำเนิด
- (2) ประเด็น กรอบแนวคิดเครือข่าย(พันธมิตร)นโยบายสาธารณะ โดย อ.เดชรัต สุขกำเนิด
- (3) ประเด็น ทฤษฎีหลายกระแสกับการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะ โดย อ.เดชรัต สุขกำเนิด
- (4) ประเด็น การวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะด้วย Deliberative policy Analysis โดย อ.เดชรัต สุขกำเนิด
- (5) ประเด็น กระบวนการนโยบายสาธารณะกับ SEA โดย อ.เดชรัต สุขกำเนิด

2) กิจกรรมที่ 2 ห้องเรียนนโยบายสาธารณะ ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ครั้ง ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- (1) เรื่อง แนวคิดและเครื่องมือในการประเมินนโยบายสาธารณะ (EIA HIA SIA และSEA) โดย อ.เดชรัต สุขกำเนิด
- (2) เรื่อง “พัฒนาการของการเมืองไทย : ที่มาและที่ไปของระบอบทักษิณ” โดย อ.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- (3) เรื่อง “กระบวนการนโยบายสาธารณะในระบอบทักษิณ : พื้นที่ของภาคประชาชน”
โดย อ.พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) กิจกรรมที่ 3 เวทีวิเคราะห์สถานการณ์นโยบาย (Policy Cafe) ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2 ครั้ง ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) เรื่อง กระบวนการนโยบายสาธารณะกับการเลือกตั้ง’ 48
- 2) เรื่อง “การจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง’48”

4) กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อ ชีวิต/งาน/องค์กรและความสุข ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ครั้ง ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- (1) เรื่อง การทำความเข้าใจชีวิตและธรรมชาติของการมีชีวิต : มีเธอจึงมีฉัน โดย การศึกษาและเรียนรู้นอกสถานที่ทำงาน(นอกห้องเรียน) ณ บ้านบ่อนอก จ.ประจวบคีรีขันธ์
- (2) เรื่อง “งานพลังกลุ่มและความสุข” โดยวิทยากรกระบวนการ คือ คุณปรีดา เรืองวิชาธร เสมสิกขาลัย
- (3) เรื่อง “วิถีแห่งชีวิต”โดย การสนทนาร่วมกับพระครูสังฆกิจพิมล(สุรศักดิ์ สุรญาโณ) วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.เมือง จ.นนทบุรี

5) กิจกรรมที่ 5 โครงการพัฒนาทักษะการทำงาน “เล็กพริกขี้หนู” ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ครั้ง ในหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1) เรื่อง การบริหารจัดการงบประมาณและโครงการแบบสวรส.
- 2) เรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม
- 3) เรื่อง “สนุกคิด สนุกทำกับการสื่อสารสาธารณะ” คุณอภิญญา ดันทวิวงศ์ นักข่าวอิสระ
- 4) เรื่อง “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้จริงหรือ ? : คิดนอกกรอบกับหนัง BIG FISH”
- 5) เรื่อง “เทคนิคการเขียนบทความสื่อสารสาธารณะ” คุณสุกรานต์ โรจนไพวงศ์

6) กิจกรรมที่ 6 การสังเคราะห์และถอดบทเรียนกระบวนการนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศ ได้มีการจัดทำเอกสาร 3 ประเด็นหลัก คือ

- (1) จริยธรรมกับการพัฒนาการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในกระบวนการนโยบายสาธารณะของสังคมไทย

- (2) การแปลเอกสารเรื่อง กฎบัตรรอดตายว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพและข้อเสนอแนะ ต่อนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ
- (3) การแปลเอกสารเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างทางสถาบันของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ
- (4) การแปลเอกสารประกอบ การประชุมระดับโลกว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 6 ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 7-11 สิงหาคม 2548 ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจำนวน 7 ประเด็น ได้แก่
 - การสร้างเสริมสุขภาพที่ยั่งยืน
 - บูรณาการยุทธศาสตร์สร้างเสริมสุขภาพ: คุญูปการต่อการจัดการกับสิ่งท้าทายทางสุขภาพในปัจจุบันและในอนาคต
 - “กลับคืนสู่อนาคต” – มุมมองเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สุขภาพทางสิ่งแวดล้อม และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อหนุนต่อสุขภาพ
 - “นโยบายสาธารณสุขของสวีเดน – การสร้างยุทธศาสตร์พื้นฐานของปัจจัยทางสุขภาพที่กว้างกว่า”
 - การประเมินผลกระทบทางสุขภาพและสิ่งท้าทายทางโลกาภิวัตน์
 - สุขภาพที่เป็นนโยบายต่างประเทศนำโลกาภิวัตน์มาใช้เพื่อสุขภาพ

4. การเปรียบเทียบเป้าหมายการดำเนินงานกับกิจกรรมที่ดำเนินการ

กิจกรรมที่กำหนดตามแผน	กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ
กรรมที่ 1 หลักสูตรการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 1) การทำความเข้าใจเบื้องต้นเรื่องนโยบาย 2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมกระบวนการ การสะท้อนคิดจากการทำงาน 3) การสังเคราะห์กระบวนการสะท้อนคิดผ่านแนวคิดและทฤษฎี 1 ทฤษฎีเครือข่ายนโยบาย ทฤษฎีสามกระแส 4) การสังเคราะห์กระบวนการสะท้อนคิดผ่านแนวคิดและทฤษฎี 2 การวิเคราะห์นโยบายแบบร่วมคิดอย่างรอบคอบ 5) การสังเคราะห์กระบวนการสะท้อนคิดผ่านแนวคิดและทฤษฎี 3 อำนาจ การใช้เหตุผล วาทกรรม 6) การสังเคราะห์กระบวนการสะท้อนคิดผ่านแนวคิดและทฤษฎี 4 ทฤษฎีนโยบายสาธารณะและการใช้ประโยชน์ 7) การวิเคราะห์กรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาจากประสบการณ์ทำงานของแผนงาน HPP-HIA 8) การนำเสนอกรณีศึกษาของแต่ละกรณีและการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9) การจัดเวทีวิชาการร่วมกับองค์กรและนักวิชาการอื่นๆ	กรรมที่ 1 หลักสูตรการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 1) ประเด็น แนวคิดและมุมมองว่าด้วยการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะ 2) ประเด็น กรอบแนวคิดเครือข่าย(พันธมิตร)นโยบายสาธารณะ 3) ประเด็น ทฤษฎีหลายกระแสกับการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะ 4) ประเด็น การวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะด้วย Deliberative policy Analysis 5) ประเด็น กระบวนการนโยบายสาธารณะกับ SEA
กิจกรรมที่ 2 ห้องเรียนนโยบายสาธารณะ 1) พัฒนาการทางการเมืองและกระบวนการนโยบายสาธารณะในสังคมไทย 2) แนวคิดและเครื่องมือต่างๆในการประเมินนโยบายสาธารณะ (EIA HIA SIA และSEA) 3) การวิเคราะห์การพัฒนามีจิตสำนึกทางการเมืองกับจริยธรรมในการพัฒนา 4) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ กรณีการเคลื่อนไหว GMOs ในประเทศไทย 6) กลไกทางกฎหมายและช่องทางนโยบายในการพัฒนานโยบายสาธารณะอย่างมีส่วนร่วม 7) การใช้ความรู้ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ	กิจกรรมที่ 2 ห้องเรียนนโยบายสาธารณะ 1) แนวคิดและเครื่องมือในการประเมินนโยบายสาธารณะ (EIA HIA SIA และSEA) 2) “พัฒนาการของการเมืองไทย : ที่มาและที่ไปของระบอบทักษิณ” 3) “กระบวนการนโยบายสาธารณะในระบอบทักษิณ : พื้นที่ของภาคประชาชน”

กิจกรรมที่กำหนดตามแผน	กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ
กิจกรรมที่ 3 เวทีวิเคราะห์สถานการณ์นโยบาย (Policy Cafe) - การจัดกระบวนการตามสถานการณ์นโยบายที่สนใจ	กิจกรรมที่ 3 เวทีวิเคราะห์สถานการณ์นโยบาย (Policy Cafe) 1)เรื่อง กระบวนการนโยบายสาธารณะกับการเลือกตั้ง' 48 2)เรื่อง “การจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง'48”
กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อ ชีวิต/งาน/องค์กร และความสุข 1) การทำความเข้าใจชีวิตและธรรมชาติของการมีชีวิต : มีเธอจึงมีฉัน 2) งานพลัง กลุ่มและความสุข 3) การเรียนรู้ชีวิตจากผู้ปฏิบัติกรนโยบายภาคประชาชน 4) การเรียนรู้ชีวิตการทำงานและการใช้ความรู้ในการขับเคลื่อนนโยบายของผู้ที่อยู่ในระบบราชการ กรณีศึกษา แคตเมี่ยมที่แม่ต๋าว 5) ความเข้าใจชีวิต งาน และความสุขตามแนวพุทธธรรม 6) คุณภาพแห่งชีวิต 7) สุนทรียภาพในการทำงานและการดำเนินชีวิต	กิจกรรมที่ 4 การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อ ชีวิต/งาน/องค์กร และความสุข 1)เรื่อง การทำความเข้าใจชีวิตและธรรมชาติของการมีชีวิต : มีเธอจึงมีฉัน 2)เรื่อง “งานพลังกลุ่มและความสุข” โดยวิทยากร กระบวนการ 3)เรื่อง “วิถีแห่งชีวิต”
กิจกรรมที่ 5 โครงการพัฒนาทักษะการทำงาน “เล็กพริกขี้หนู” 1) การบริหารงานวิจัยและงบประมาณประสิทธิภาพจาก สวรส. 2) การพัฒนาเว็บไซต์อย่างมีส่วนร่วม 3) สมองกับความคิดสร้างสรรค์ System Thinking และ Mind mapping กับการจัดลำดับความคิดสู่การปฏิบัติ 4) ศิลปะของการจับประเด็นจากการอ่านและการฟัง 5) การวิเคราะห์สถานการณ์ข่าวและช่องทางการสื่อสาร 6) การเขียนบทความ 7) การสร้างสรรค์ชุมชนเพื่อการเรียนรู้และการทำงานกลุ่ม 8) การฝึกเป็นวิทยากร 9) การถอดบทเรียนการทำงาน	กิจกรรมที่ 5 โครงการพัฒนาทักษะการทำงาน “เล็กพริกขี้หนู” 1)เรื่อง การบริหารจัดการงบประมาณและ โครงการแบบ สวรส. 2)เรื่อง การพัฒนาเว็บไซต์และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม 3)เรื่อง “สนุกคิด สนุกทำกับการสื่อสารสาธารณะ” 4)เรื่อง “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้จริงหรือ ? : คิดนอกกรอบกับหนัง BIG FISH” 5)เรื่อง “เทคนิคการเขียนบทความสื่อสารสาธารณะ”
กิจกรรมที่ 6 การสังเคราะห์และถอดบทเรียนกระบวนการนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศ 1)กรณี การเคลื่อนไหวประเด็น GMOs ในสังคมไทย 2)กรณี การทำ HIA ในประเทศลาว	กิจกรรมที่ 6 การสังเคราะห์และถอดบทเรียนกระบวนการนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศ 1)จริยธรรมกับการพัฒนาการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในกระบวนการนโยบายสาธารณะของ

กิจกรรมที่กำหนดตามแผน	กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ
3)กรณี การพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนา MDG	สังคมไทย 2)การแปลเอกสารเรื่อง กฎบัตรต่อต้านว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพและข้อเสนอแนะนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 3)การแปลเอกสารเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างทางสถาบันของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 4)การแปลเอกสารประกอบ การประชุมระดับโลกว่าด้วยการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 6 ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 7-11 สิงหาคม 2548 ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ - การสร้างเสริมสุขภาพที่ยั่งยืน - บูรณาการยุทธศาสตร์สร้างเสริมสุขภาพ: อนุปฏิบัติการจัดการกับสิ่งทำลายทางสุขภาพในปัจจุบันและในอนาคต - “กลับคืนสู่อนาคต” – มุมมองเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สุขภาพทางสิ่งแวดล้อม และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อหนุนต่อสุขภาพ - “นโยบายสาธารณสุขของสวีเดน – การสร้างยุทธศาสตร์พื้นฐานของปัจจัยทางสุขภาพที่กว้างกว่า” - การประเมินผลกระทบทางสุขภาพและสิ่งทำลายทางโลกาภิวัตน์ - สุขภาพที่เป็นนโยบายต่างประเทศนำโลกาภิวัตน์มาใช้เพื่อสุขภาพ

ในส่วนของการจัดทำเอกสารสังเคราะห์และถอดบทเรียนกระบวนการนโยบายสาธารณะระหว่างประเทศ ที่ทางโครงการกำหนดไว้ 3 ประเด็น คือ 1) กรณีการเคลื่อนไหวประเด็น GMOs ในสังคมไทย 2) กรณี การทำ HIA ในประเทศลาว และ 3) กรณีการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนา MDG เนื่องจากทางโครงการไม่สามารถหานักวิชาการหรือนักวิจัยที่จะทำหน้าที่สังเคราะห์ประเด็นดังกล่าวได้ จึงได้เปลี่ยนประเด็นในการถอดบทเรียน เป็นจัดทำเอกสารดังในตารางข้างต้น ทั้งนี้เพราะประเด็นหลักทั้ง 3 เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของแผนงานฯ ในอนาคต และเป็นประเด็นสำคัญที่ทางแผนงานต้องพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง

3. รายงานการใช้เงินงบประมาณของโครงการ

รายการ	งวดที่ 1 (ภายใน 30 พ.ย.47)		งวดที่ 2 (1 ธ.ค.47- 31 มี.ค.48)		งวดที่ 3 (1 เม.ย.- 31 ก.ค.48)		รวมทั้งหมด	
	งบประมาณ	การใช้จ่าย	งบประมาณ	การใช้จ่าย	งบประมาณ	การใช้จ่าย	งบประมาณ	การใช้จ่าย
1.หมวดค่าตอบแทน	23,000	23,000	20,000	20,000	10,000	-	53,000	43,000.00
ค่าตอบแทนผู้จัดการโครงการ	23,000	23,000	20,000	20,000	10,000	-	53,000	43,000.00
2.หมวดค่าตอบแทนใช้สอยและวัสดุ	254,000	20,000	150,000	174,529	-	-	404,000	194,529.00
2.1 ค่าตอบแทนผู้ช่วยประสานงาน	20,000	20,000	12,000	12,000	-	-	32,000	32,000.00
2.2 ค่าตอบแทนการเขียนรายงา งาส่งเคราะห์	60,000	-	30,000	63,600	-	-	90,000	63,600.00
2.3 ค่าวัสดุอุปกรณ์	8,000	-	8,000	-	-	-	16,000	-
2.4 ค่าเดินทาง	30,000	-	30,000	18,194	-	-	60,000	18,194.00
2.5 ค่าดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้	136,000	-	70,000	80,735	-	-	206,000	80,735.00
2.5.1 หลักสูตรการวิเคราะห์กระบวนการ นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ	28,000	-	22,000	-	-	-	-	-
2.5.2 การจัดห้องเรียนนโยบายสาธารณะ	16,000	-	12,000	-	-	-	-	-
2.5.3 การจัดเวทีสังเคราะห์สถานการณ์ นโยบาย(Policy Café)	4,000	-	4,000	-	-	-	-	-
2.5.4 กระบวนการเรียนรู้ชีวิต/งาน/ องค์กรและความสุข	58,000	-	12,000	-	-	-	-	-
2.5.5 การพัฒนาศักยภาพการทำงาน “เล็ก พริกขี้หนู”	30,000	-	20,000	-	-	-	-	-

รายการ	งวดที่ 1 (ภายใน 30 พ.ย.47)		งวดที่ 2 (1 ธ.ค.47- 31 มี.ค.48)		งวดที่ 3 (1 เม.ย.- 31 ก.ค.48)		รวมทั้งหมด	
	4,800	-	4,800	-	-	-		
3. หมวดค่าไฟฟ้าและสาธารณูปโภค							9,600	-
ค่าไฟฟ้าและค่าโทรศัพท์ที่มาจ่ายเดือน	4,800	-	4,800	-	-	-	9,600	-
ละ 1,200 บาท								
รวมทั้งสิ้น	281,800	43,000	174,800	194,529	10,000	-	466,600	237,529

จากตารางข้างต้น โครงการได้รับเงินงวดที่ 1 จำนวน 281,800 บาท และใช้จ่ายในการดำเนินงานตลอดโครงการ (ไม่ได้เบิกเงินงวดที่ 2 และ 3) เป็นเงินทั้งสิ้น 237, 529 บาท (รายละเอียดดังตารางข้างต้น) ดังนั้นมีเงินโครงการคงเหลือจำนวน 44,271 บาท

5. ปัญหา และอุปสรรคในการจัดกระบวนการ

จากการดำเนินงานปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของบุคลากรของแผนงานก็คือ

- 1) บุคลากรของแผนงานมีภาระงานที่ต้องทำเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถจัดสรรเวลามาเข้าร่วมกระบวนการได้เต็มที่ และกลายเป็นว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้กลายเป็นภาระมาแย่งชิงเวลาในการทำงานของบุคลากร
- 2) การออกแบบกระบวนการเรียนรู้มีกิจกรรมการเรียนรู้มากเกินไป และยึดติดกับรูปแบบการเรียนรู้ที่ต้องให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการมารวมกลุ่มกันเรียนรู้ ทำให้กลายเป็นเหมือนการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนรู้เกิดความเบื่อหน่ายได้
- 3) เนื่องจากบุคลากรของแผนงานกระจายตัวอยู่ทั้งในส่วนกลาง คือ กรุงเทพฯ และส่วนภูมิภาค คือ ขอนแก่น สงขลา เชียงใหม่และมหาสารคาม การนัดหมายเวลาที่เหมาะสมให้ทุกคนได้มาเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นเรื่องยากลำบากมาก
- 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบนี้มีการประสานงานค่อนข้างมาก ขณะที่บุคลากรรับผิดชอบโครงการต้องมิกงานขับเคลื่อนนโยบายอื่นๆ ซึ่งต้องทำงานไปพร้อมกับสถานการณ์นโยบายที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอด ทำให้การประสานงานจัดกระบวนการเรียนรู้เกิดการสะดุด ทั้งช่วงไปนาน ทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่มีความต่อเนื่อง
- 5) เนื้อหาวิชาการที่แผนงานดำเนินงานเกี่ยวข้องเป็นเรื่องที่ยากต่อการทำความเข้าใจ(เรื่องหนักหัว) ทั้งในเรื่องการประเมินผลกระทบและการวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะ และเป็นเรื่องที่ใหม่มากในสังคมไทย การตีความยากของเนื้อหาวิชาการให้เป็นเรื่องสนุกสนานเรียนรู้จึงเป็นโจทย์ที่ทางโครงการต้องดำเนินการ อย่างไรก็ตามการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านมายังแก้โจทย์นี้ได้ไม่มากนัก (เนื้อหาเครียด คนเรียนก็ยิ่งเครียด)
- 6) การจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบโครงการๆ และมีการจัดกระบวนการเป็นครั้งๆไป ดูจะไม่เหมาะกับธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ต้องการการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้เรียนมักจะลืมเนื้อหาจนเกือบหมด เมื่อต้องกลับไปจะมักจะเม่นกับงานประจำ

6. ข้อเสนอแนะต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้

ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีมากที่สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขเห็นความสำคัญของการสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่บุคลากรที่ทำงานในแผนงานวิจัยของสถาบัน แม้ว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาของโครงการจะพบปัญหาและอุปสรรคดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ผู้ประสานงานโครงการคิดว่า ทางสวรส. ควรผลักดันเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือวัฒนธรรมการเรียนรู้หรือการจัดการองค์ความรู้ในองค์กรให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากประสบการณ์จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบข้อเสนอแนะต่อการจัดการเรียนรู้แก่บุคลากรขององค์กรดังนี้

- 1) การสร้างแบบแผนการเรียนรู้ให้เป็นเรื่องปกติ(กิจกรรมปกติ)ของแผนงาน คือ แทนที่จะจัดโครงการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบโครงการ ควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ในตารางหรือปฏิทินงานของแผนงาน เช่น การกำหนดให้ทุกวันพฤหัสบดีช่วงบ่ายมีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในแผนงาน อาจเน้นเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบสนุกเพลิดเพลิน เพื่อกระตุ้นให้ทุกคนอยากเข้าร่วม อาจเป็นทั้งกิจกรรมที่มีเนื้อหาวิชาการหรือกิจกรรมที่สร้างความรื่นรมย์(สุขภาวะ)แก่ชีวิต
- 2) ความร่วมมือของทุกคนในแผนงานหรือองค์กร การมีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันโดยที่บุคลากรของแผนงานเข้าร่วมอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา จะทำให้กระบวนการเรียนรู้ตึกคักและมีชีวิตชีวามากขึ้น การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงต้องเกิดขึ้นบนข้อตกลงร่วมกันและความร่วมมือของทุกคนในแผนงาน
- 3) จำนวนครั้งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับสภาพการทำงานของแผนงาน และในอีกด้านหนึ่งแผนงานก็ต้องให้ความสำคัญกับการให้เวลากับการจัดกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ถี่เกินไปหรือต่อเนื่องกันหลายวัน อาจทำให้บุคลากรที่มีภาระงานมากไม่สามารถเข้าร่วมกระบวนการได้ทั้งหมด และในอีกด้านหนึ่งแผนงานเองก็ต้องวางแผนการทำงานให้เปิดช่วงเวลาที่สามารถให้เกิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ ที่ผ่านมาแผนงานจะมีภาระงานหลายอย่างทั้งการประสานจัดประชุม การขับเคลื่อนนโยบายและการต้องทำรายงานต่างๆ งานเหล่านี้ดึงเวลาที่จะเรียนรู้ของบุคลากรไป
- 4) เนื้อหาของการจัดกระบวนการเรียนรู้ควรมีสัดส่วนที่เหมาะสมทั้งด้านวิชาการและด้านความบันเทิง (เรียนรู้ด้วยความบันเทิงใจ) คือ ไม่เข้มงวดวิชาการจนเกินไป จนบุคลากรเครียดและมึนงง อาจมีการสอดแทรกเชื่อมโยงกับความบันเทิงเข้าไปด้วย เช่น มีเกมส์กระตุ้นให้ทุกคนตื่นตัวอยู่เสมอ
- 5) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการสนใจใคร่รู้มากขึ้น เช่น การสนับสนุนให้ไปเรียนรู้ในพื้นที่แปลกใหม่ เช่น ในต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ

- 6) การกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ไม่ใช่แค่การเรียนรู้ในห้องประชุม เป็นโจทย์ที่ท้าทายการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างมาก บุคลากรแต่ละคนของแผนงานจะมีชีวิตในที่ทำงานอย่างน้อยวันละ 7-8 ชั่วโมง การแทรกซึมวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้ซึมซับเข้าไปในกระบวนการทำงานจึงเป็นวิธีการที่น่าสนใจ ตัวอย่างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่น่าจะทำได้ในที่ทำงาน เช่น การสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การกล้าซักถามอย่างไม่อายหรือกลัวที่จะถูกมองว่าเป็นคน โง่ หรือ แม้แต่การอ่านงานวรรณกรรมหรือดูภาพยนตร์แล้วช่วยกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์